

saadanne Entreprenører kunde vente at blive foretrukne, om endogsaa deres Bud ikke var det høieste i pecuniær Retning. Jeg antog tilslige, at naar man overhovedet kom ind paa denne, maaskee farlige og forvroligende Retning for Haandværksbrugerne, saa kunde man dog ønske at høre en tydelig Udtalelse af den ærede Minister derhen, at han vilde foretrække enhver Entreprise, der hødes, som ikke netop gik over i en complet haandværksmæssig Drift. Det er imidlertid saa langtfra, at det er lykkes mig at formaae den høitærede Minister til at afgive en saadan Erklæring eller til at gaae sig i en saadan Retning, at jeg meget mere finder, at den ærede Minister, idetmindste i Resultatet, har sluttet sig til den af den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) fremsatte Ansøgning, at Staten ikke alene, som han formener, er fuldkommen rettelig berettiget til at beskæftige sine Straffefanger med hvad den selv vil, naar det blot betaler sig, men at man endog ikke behøver at tage andet Hensyn, og at det Væsentlige for Staten er det, at tilvejebringe den størst mulige pecuniære Fordeel i Forbindelse med, at den fordrer Garanti for Capitalen og Overholdelse af Disciplinen. Det er vist, at, saaledes opfattet, er det ikke videre vanskeligt at udføre det Hverv, der er overdraget Ministeren; thi den blotte Licitation skaber ved Siden af den forlangte Garanti lettelig det fornødne Resultat. Jeg kan, som sagt, imidlertid aldeles ikke dele denne Betragtning af Forholdene, at man saaledes ubelukkende blot skalde tage disse Hensyn; men da der saavel hos den ærede Justitsminister, som hos den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds, der har havt saa megen Indflydelse paa denne Sags videre Udvikling og paa det Forflags Fremkomst, der findes her under Debat — da begge disse Autoriteter have været enige med mig i, at det Retteste og for Staten Gavnligste, saavel som det, der bedst løste dette Spørgsmaal, vilde være, at Statens Arbeidskraft sysselfattes med at frembringe saadanne Gjenstande, som Staten selv havde Brug for, navnlig ved Nedlæggelsen af Udsærbød Klædefabrik og Overførelsen af den militaire Klædefabrication til Straffeanstalterne — saa troer jeg,

at man hellere bør holde sig til dette Princip alene. Netop ved ikke at give den Bemhændigelse, som her tilsigtes, og ved at lade Sagen berøbe til næste Rigsraads-session, der jo vil falde sammen med den Tid, da den nye Næringsfrihed træder i Kraft, vil man snarest opnaae den tilsigtede heldigste Løsning. Det er jo vist, at der er en stor Forskjel paa, naar et Ministerium gjennem sin høit Chef møder i Rigsraadet, understøttet af en betydelig Majoritet paa Rigsdagen, for en saadan Ansøgning eller ikke, og at man i første Fald kan vente, at det vil lykkes at sætte Formaalet igjennem. Hvis man derimod nu gik hen og gav en saadan Bemhændigelse til at tage imod et Tilbud, som forudsætter en 15aarig Anvendelse af Arbeidskraften, uden at man af Forslaget kan skjønne, om der fra Statens Side kan finde nogen Opsigelse Sted forinden, saa er det dog klart, at selv om man forinden kunde faae Udsærbød nedlagt og derved erholde dets Klædefabrikation overdraget, saa kunde Straffeanstalterne ikke længere tage mod det Arbejde, som saaledes tilbødes af Militæretaten. Jeg troer saaledes, at det vilde være langt fornuftigere, naar man havde Formodning om, at Principet inden et Aar eller to vilde bane sig Vej, da at lade Sagen beroe, til dette Øieblik kom. Det er mig meget mindre om at gjøre, at være enig med den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) i de mange andre Sidepunkter, hvorved han har troet at kunne imødegaae mine Ansøgninger. Der er imidlertid eet Punkt, som jeg ganske let skal berøre og uden videre, at forbyde mig i statsøconomiske Spørgsmaal, idet jeg troer at kunne paavise, at hans Opfattelse af dette Punkt vistnok ingenlunde holder Stik. Den ærede Rigsdagsmand bemærkede, at naar to Haandværkere boede ved Siden af hinanden, og man tænkte sig, at den ene af dem kom ind i Straffeanstalten, saa ophørte Concurrencen derfor ikke, thi den, der kom ind i Straffeanstalten, vedblev ogsaa der at concurrere med den anden; ja, det er vel sandt, men den, der kommer ind i Straffeanstalten, concurrerer rigtignok under langt heldigere Omstændigheder, fordi Staten har stillet ham til en Mand's Disposition paa saa hyerst billige Betingelser, at enhver Con-